

Egy különleges szénfejtési mód a Bányakórház védelmében. A 60 éves „Bányamúzeum” alatti vágatok rejtélye és a Novohrad-Nógrád UNESCO Globális Geopark.

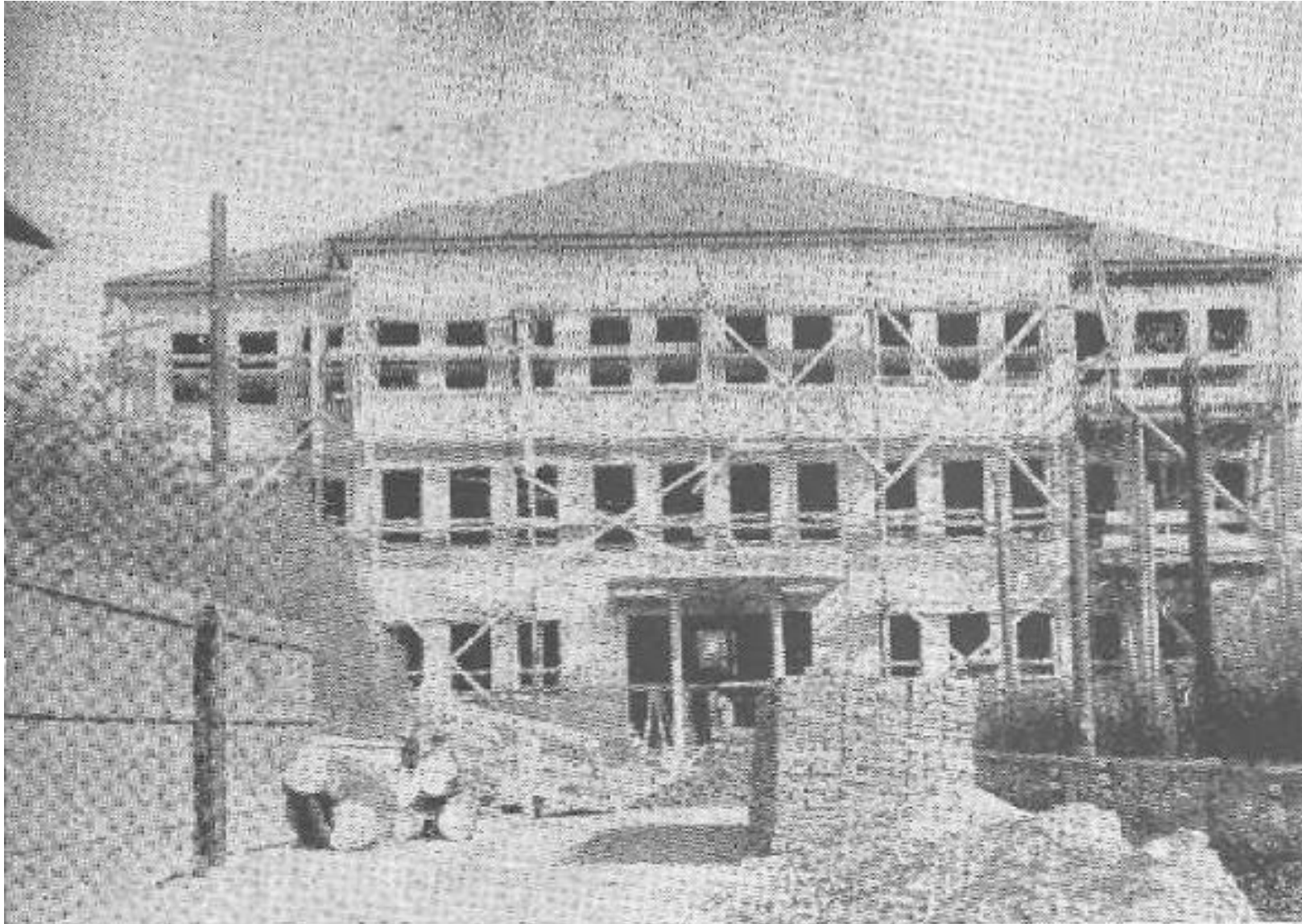
Prakfalvi Péter a Novohrad-Nógrád UNESCO Globális Geopark geológusa

- 60 éves a Bányamúzeum
- 45 éve ipartörténeti emlék
- Salgótarján
- Dornyay Béla Múzeum; 2025. 09. 30.
- Köszönet: Kriston László, Póczos Sándor, Kolláth Zoltán, Gáspár Gyula, Paszera György, Marczis Lajos, Molnár Gábor

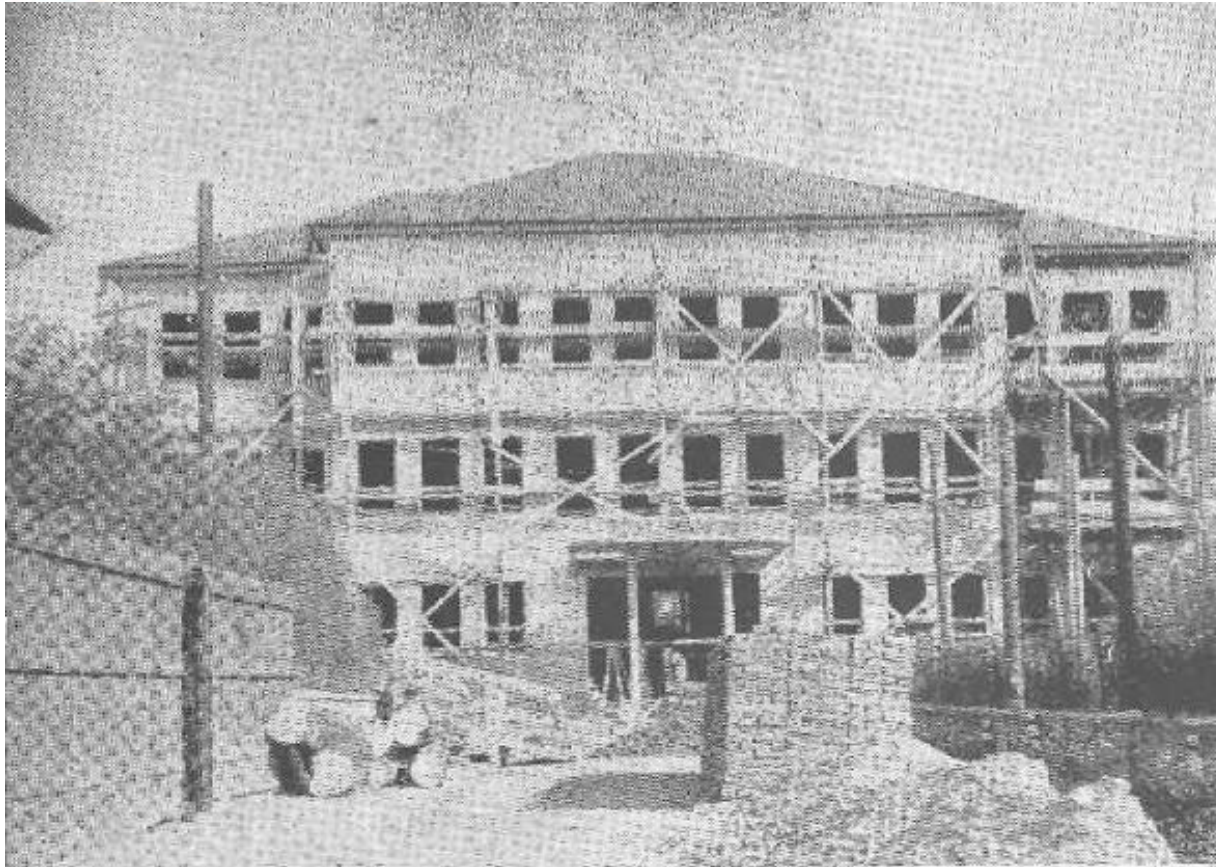
Az előadás célja, felhívni a figyelmet a szénbányászatunk korai időszakából származó speciális művelési módra, amit a „Bányakórház” védelmében alkalmaztak, valamint bemutatni a „Bányamúzeum” és a Geopark kapcsolatát.

1. Ki ismeri fel ezt a napjainkban is meglévő, részben átalakított épületet?

Bányakórház épült: 1870 Dzsida J. 1944, Google Earth

c) Kórház és egészségügyi intézmények.

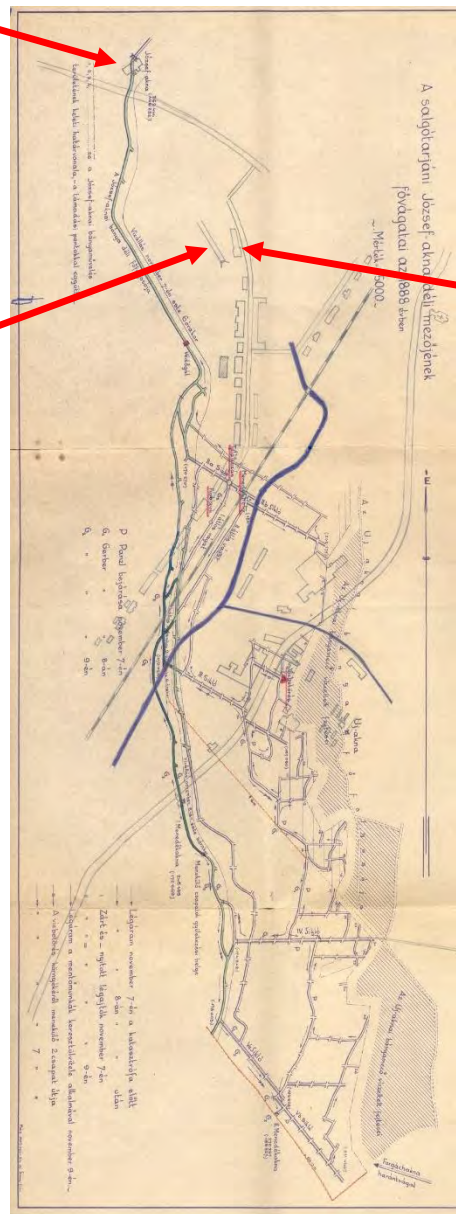
Salgótarjánban a Vállalat 1870-ben épített egy 36 ágyas, az akkori viszonyok között modern kórházat. A társpengztárnak ekkor már saját orvosa volt, akit a vállalat és a társpengztár közösen szerződtek.

József-akna (/1879/-1882-1896) SZTFH Adattár

József-akna
1882-1896

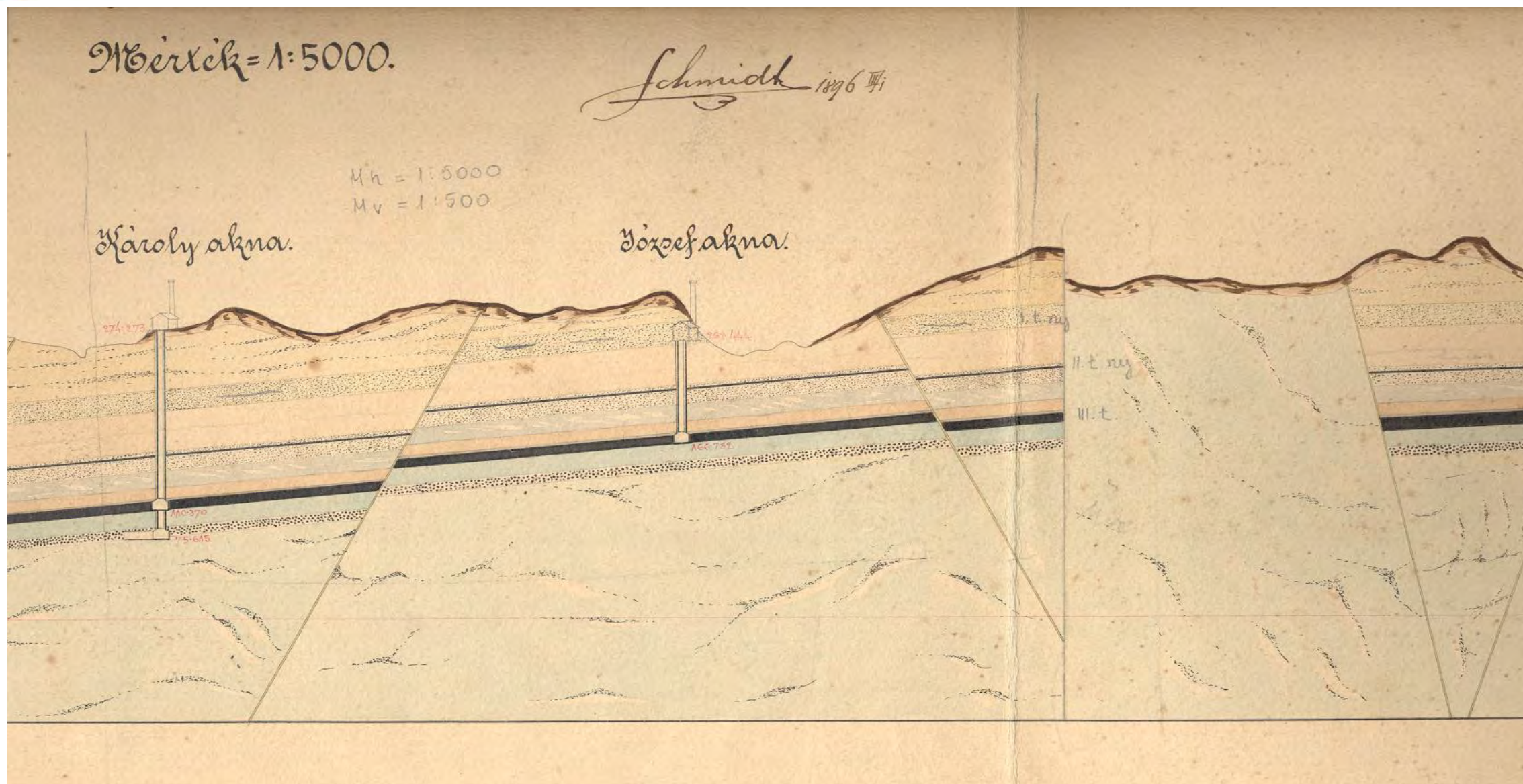
József-lejtősakna
(később került a térképre)
1937-1951

Bányakórház
1870-

(Bányai fürdő, Dornyay Béla Múzeum)

2. Ki tudná megmondani, hogy milyen tragikus esemény kapcsolódik a József-aknához?

1888. november 9. PESTI HÍRLAP 7

— (Nagy bányaszerencsétlenség.) Salgótarjánból megdöbbentő szerencsétlenség hírére táviratozza tudósítónk. Az odaváló köszenbánya-társulat egyik aknájába ugyanis beszakadt a víz s ott borzasztó rombolást vitt végbe. A tárnában körülbelül háromszáz ölven bányamunkás dolgozott s ezek közül ma estig még husz ember hiányát konstataáltak. Valószínű, hogy ezek odavesztek. A bányamérnökség a szerencsétlenség megtörténte után a mentőgépezetekkel és eszközökkel rögtön hozzálátott a beszakadt víz eltávolításához. A bánya huszonöt esztendő óta van üzemben s azóta — az igazgatóság közlése szerint — hasonló szerencsétlenség nem fordult elő benne. A mostani katasztrófa ügyében már megindították a hivatalos vizsgálatot.

— (Baross a mentőknek.) Baross Gábor közlekedési miniszter egy rendbüntetésből befolyt 300 forintnyi összeget a mentőegyesületnek adományozott.

— (Baleset egy dunai hajón.) Bécsből távirja tudósítónk, hogy a Ramp nevű lánegőzhajó, midőn hét uszályhajóval ment lefelé, Stein-nél egyik uszályhajó oly erővel ütdött az egyik hidlábbba, hogy Koller József kormányosa a vízbe esett. Hába igyekezett menekülni; elsüllyedt. Az uszályhajót le kellett kapcsolni és szárazra vontatni, mert megőngyálódott.

— (Apagyilkos leány.) Krzemieniecben s egész Volhyniában egy 14 éves, jó családból való leánynak borzalmas tette képezi a beszéd tárgyát. Bardszki békabíró leánya, s 14 éves Bardszki Olga egy idő óta szerelmi viszonyt folytatott atyjának egyik irnokával, Navarovicz Alexejel. Midőn az apa erről értesült, az irnokot elcsapta. Olga kérelmekkel és azzal a fenyegetéssel, hogy öngyilkossá lesz, igyekezett rábíorni atyját, hogy fogadja vissza kedvesét, de hasztalan. A leány ekkor gonosz tette határozta magát, mit néhány nap előtt végre is

Róma, nov. 8. A parlament ismét megkezdte a tárgyalásokat. Crispi három zöld könyvet terjesztett a kamara elé és pedig, a masz-szaui kérdéssel, a francia kereskedelmi szer-ződésről és a Suez-csatornára vonatkozó egyez-ményről.

Szón., nov. 8. A szobranje küldöttsége ma nyújtotta át Ferdinánd fejedelemnek a válaszfel-iratot. Este a fejedelemnél nagy ebéd és fogadta-tás lesz.

Berlin, november 8. Hiteles forrásból nyert értesülés szerint a birodalmi gyűlés megnyi-tása november 22-ére van tervbe véve.

Berlin, nov. 8. (Saját tudósítónk jávírata.) A nemzeti szabadelvűek és a szélső konzervatívok közt igen nagy az elked-vetlenedés a választások eredménye miatt.

A Viktoria és Albert udvari yacht szom-baton érkezik Vliessingenbe, hogy Frigyes császárnét Angliába vigye.

Berlin, nov. 8. (Saját tudósítónk

A salgótarjáni bányaszerencsétlenség.

(Eredeti tudósítás.)

Mai kelettel a következő részleteket jelentik nekünk a táviratilag jelzett katasztrófa azinhelyéről:

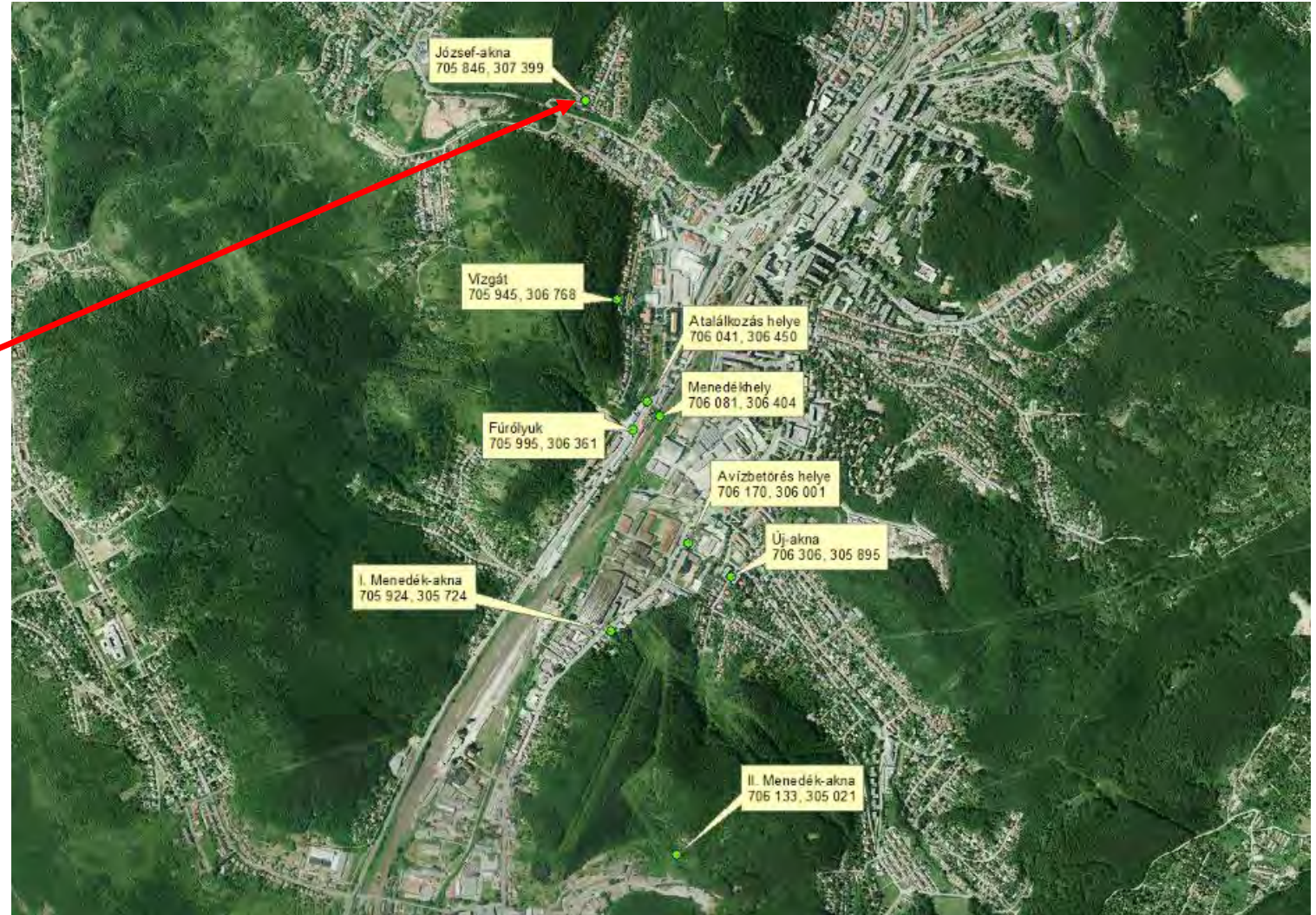
A szerencsétlenség úgy támadt, hogy egy szén-tárna, melyben háromszáznegyven ember dolgozott, órinsí víztömeg nyomása alatt, mely víz a fölötté levő üres tárnában gyűlt össze, beomlott.

A széntömegek hatalmas dőrejjel omlottak alá s perc alatt elöntötte a víz a mélységet, mely csakhamar viharzó tengerre változott. A felülről egyre ömlő víztömeg folyton viharezerű hullámmzásban tartotta a rögtönösen keletkezett földalatti árt. A munkások kétségbeesetten rohantak a felvonókhoz, hogy

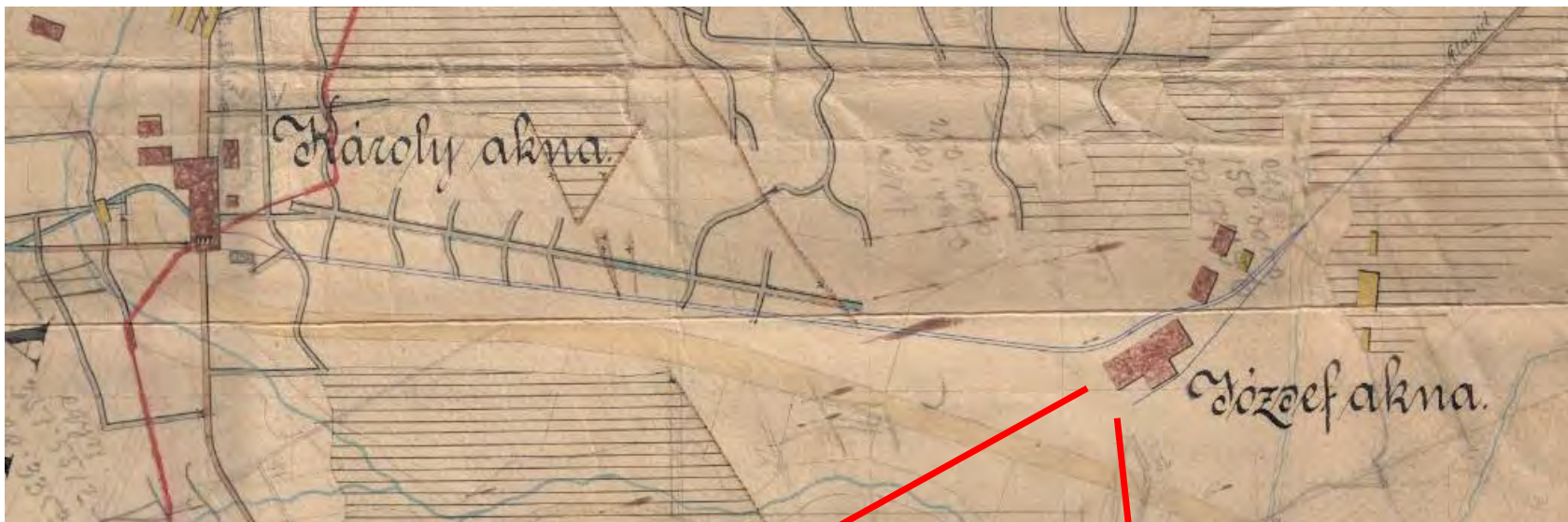
— (A salgótarjáni bányaszerencsétlenség.)

A tegnap este örvendotes sikerrel végződött mentési kísérletekről még póllólag a következő részleteket sürgőnyzik Salgó-Tarjánból: A huszonhárom munkás, a ki a veszély pillanatában lenn maradt a bánya-ban, a szerencsétlenség szinhelyétől háromnegyed órányira, egy üres tárnába velődött el. Itt szorong-tak ötvenhat órán át, a megmenekülés minden reménye nélkül, étlen-szomjan. Ezalatt oda-fönn a bányamérnökség a banya tervrajza nyomán megállapította, hogy a lenn szorultak hova menekülh-attek. Csaknem biztosra vehették, hogy ott vannak, a hol tegnap meg is találták őket, ha csak a vízbe nem su'tak, vagy a bányalég meg nem ölte őket. Ez az utóbbi szomorú feltevés a legnagyobb valószínű-séggei birt, mert azok a munkások, a kik Gerber bányagondnokkal élükön leszálltak a tárnába men-tési kísérletre, mindannyiszor kénytelenek voltak menekülni a gyilkos bányalég elől. Tegnap délután Gerber tizenöt elszánt bányászszal újra leszállott a mélybe s egész késő estig lenn maradtak. Fönn már azt hitték, hogy odavesztek ezek is, mikor 8 óra tájban előkerültek valamennyien, magukkal hozva a lenn szorult 23 embert is, a kiket az em-lített távoli tárnában megtaláltak. Az ötvenhat órán át szörnyű halálfélelmeket kiállott embereket kór-házba vitték, a hol rögtön ápolás alá vették őket.

József-akna (/1879/-1882-1896), 96 m mély volt
helye napjainkban: Corvin út 6.

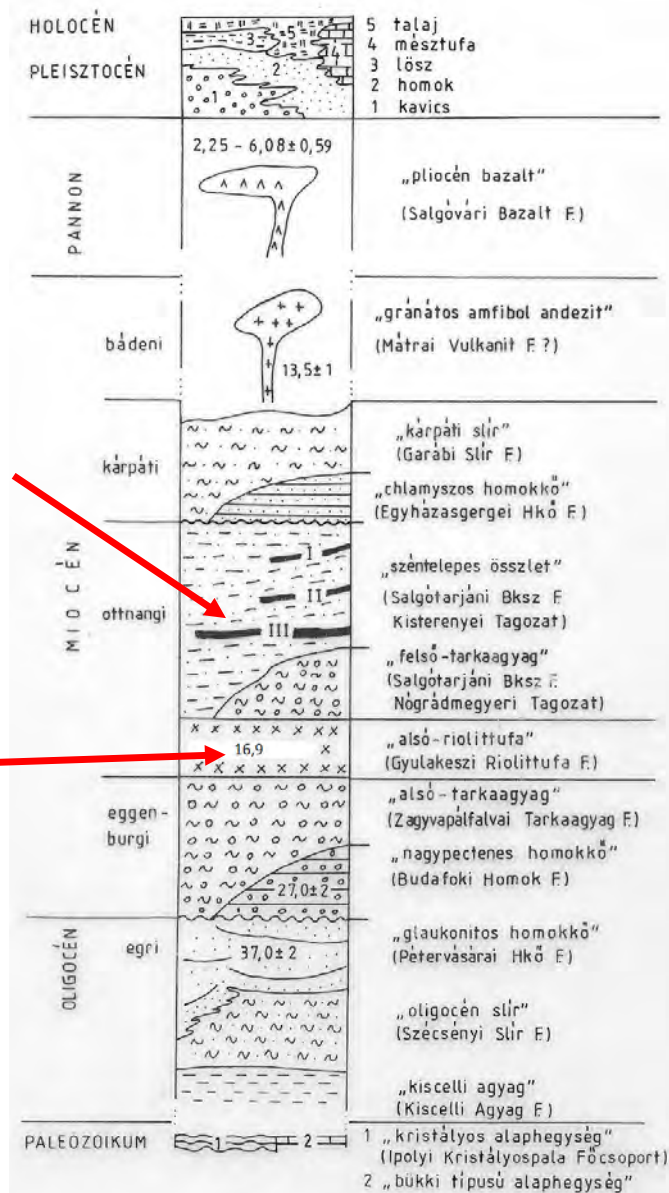

József-akna, Corvin út 6. (SZTFH Adattár)

Földtani rétegszelvény

KARANC-S-MÉDVES VIDEKÉNEK ÉS A HEVES-BORSODI-DOMBSÁG
NY-I RÉSZÉNEK ÁLTALÁNOS RÉTEGSZELVÉNYE

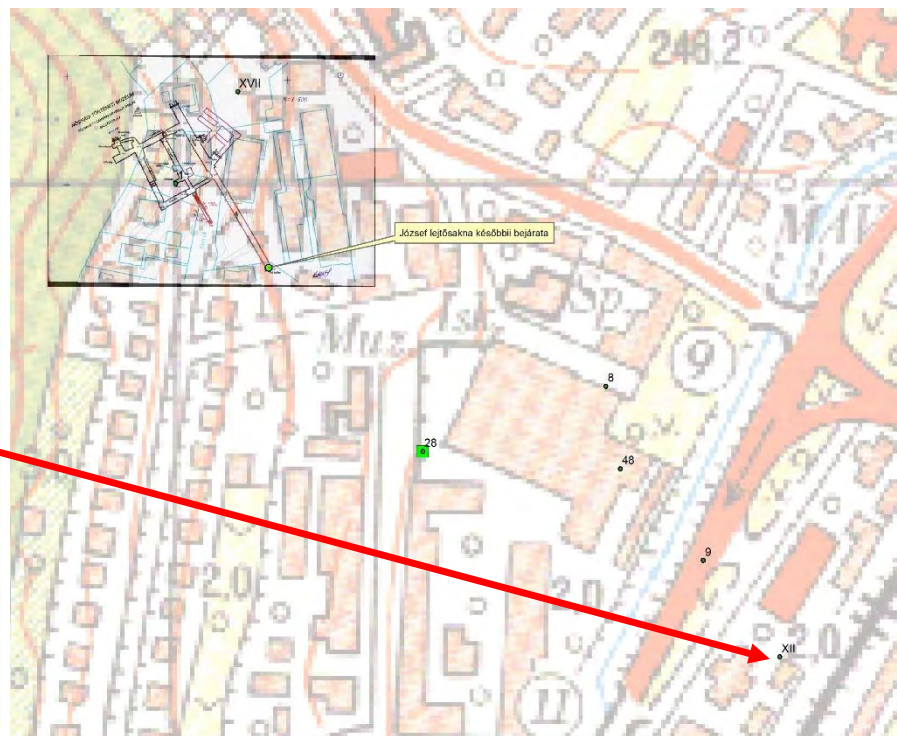
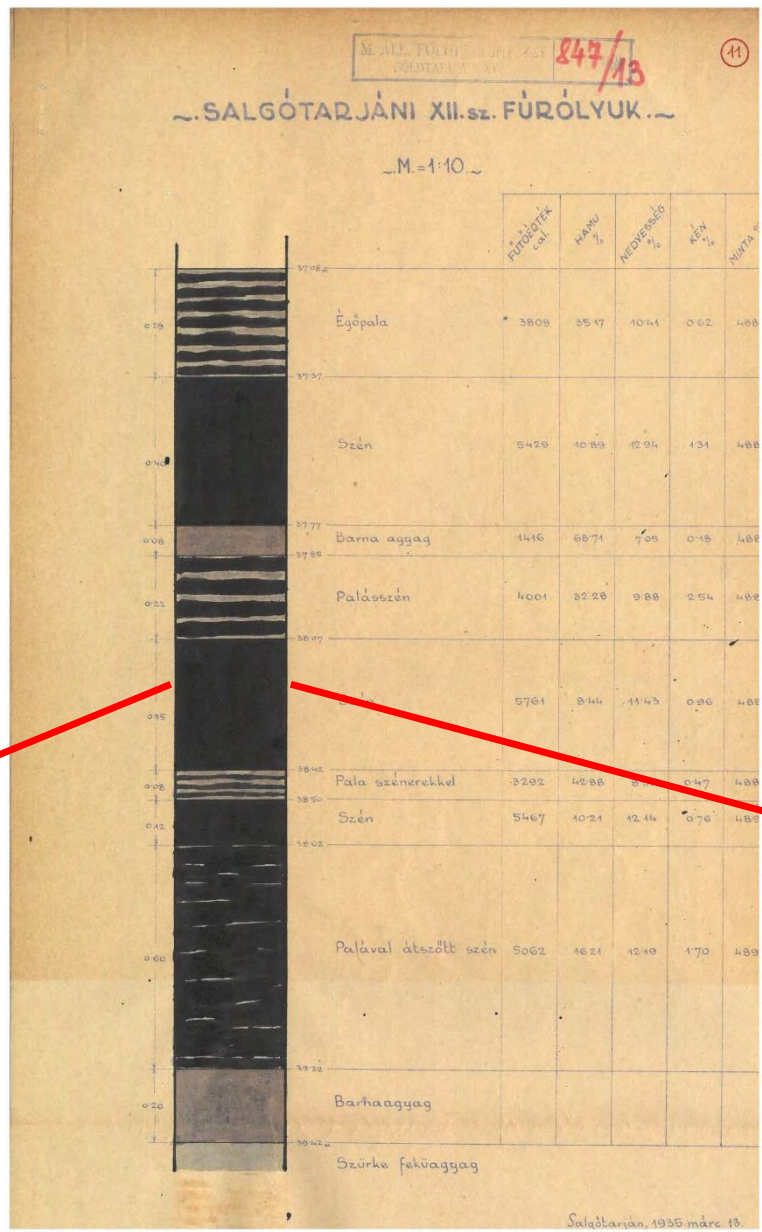
József-lejtősakna: kutatás 1935, St-XII fúrás és szénszelvénye (2,14 m vastag szénteleg)

St. XII. M. ALL. FÖLDTANI INTÉZET
Sálgótarján 12. sz. fúrás. 847/13

Ordinata: 56°279 + 3178.612
Abscissa: 68°871 + 9391.263

A fúróluk felületének abs. magassága: 237°719
A szénteleg talpának abs. magassága: III. telep: 198°499
Fúrás ideje: 1935 márc. 6 - 12.

5.27 - 8.00	Sárga homokos hordalék
8.00 - 9.50	Barna agyagos
9.50 - 10.64	Barnászürke kőréteges agyag
10.64 - 10.70	Szürke homokos agyag kavics hordalékkal
10.70 - 10.90	" homokkő
10.90 - 12.25	" csillámos homokos agyag
12.25 - 13.25	" " " " kőrétegekkel
13.25 - 14.00	" homok
14.00 - 24.34	" csillámos palás agyag
24.34 - 24.64	" homokkő
24.64 - 34.64	" barnasávos palás agyag
34.64 - 37.08	Barna palás agyag
37.08 - 37.37	Égő pala
37.37 - 37.77	Szén
37.77 - 37.85	Barna agyag
37.85 - 38.07	Palás szén
38.07 - 38.42	Szén
38.42 - 38.50	Pala szénerekkel
38.50 - 38.62	Szén
38.62 - 39.22	Palával átszótt szén
39.22 - 39.42	Barna agyag
39.42 - 39.79	Szürke fekvő agyag

József-lejtőszakna: kutatás 1935, St-XVII fúrás (2,75 m vastag széntelep)

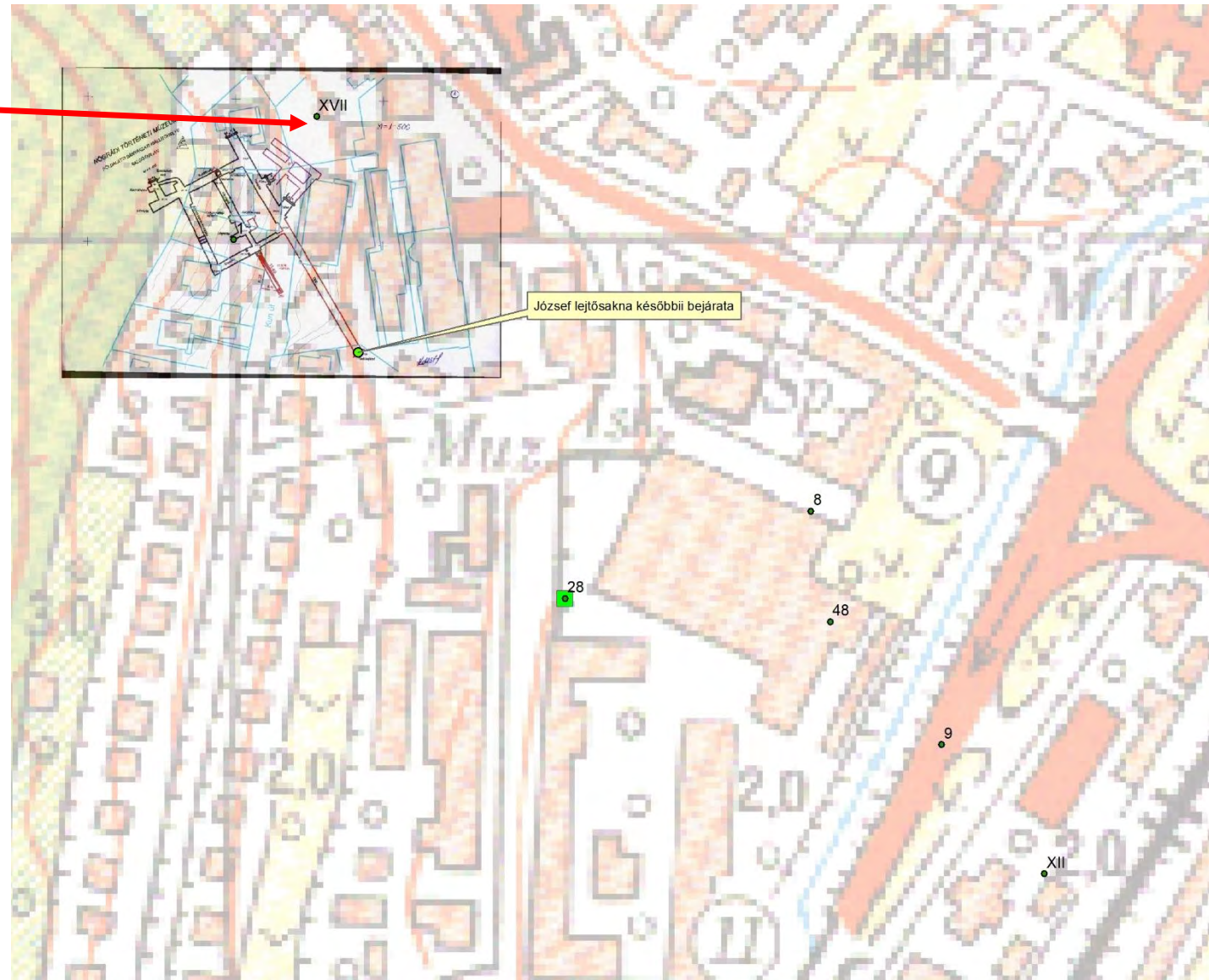
St. XVII.
Salgótarján 17. sz. fúrás. 847/18

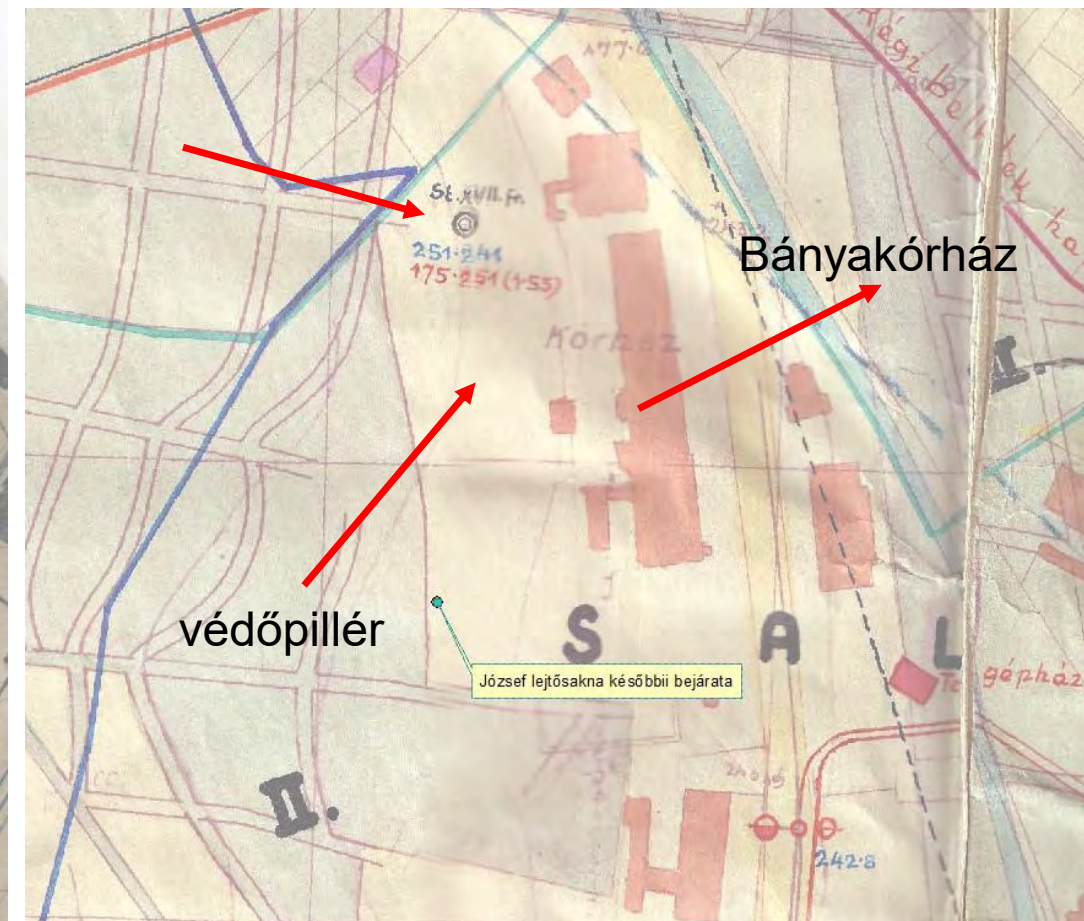
Ordináták: 56.030°732 + 2923°120
Abscissák: 68°939°745 + 3252°29

A fúróluk felületének abs. magassága: 251°241
A széntelep talpának abs. magassága: 175°251

Fúrás ideje: 1935 dec. 10 - 16.

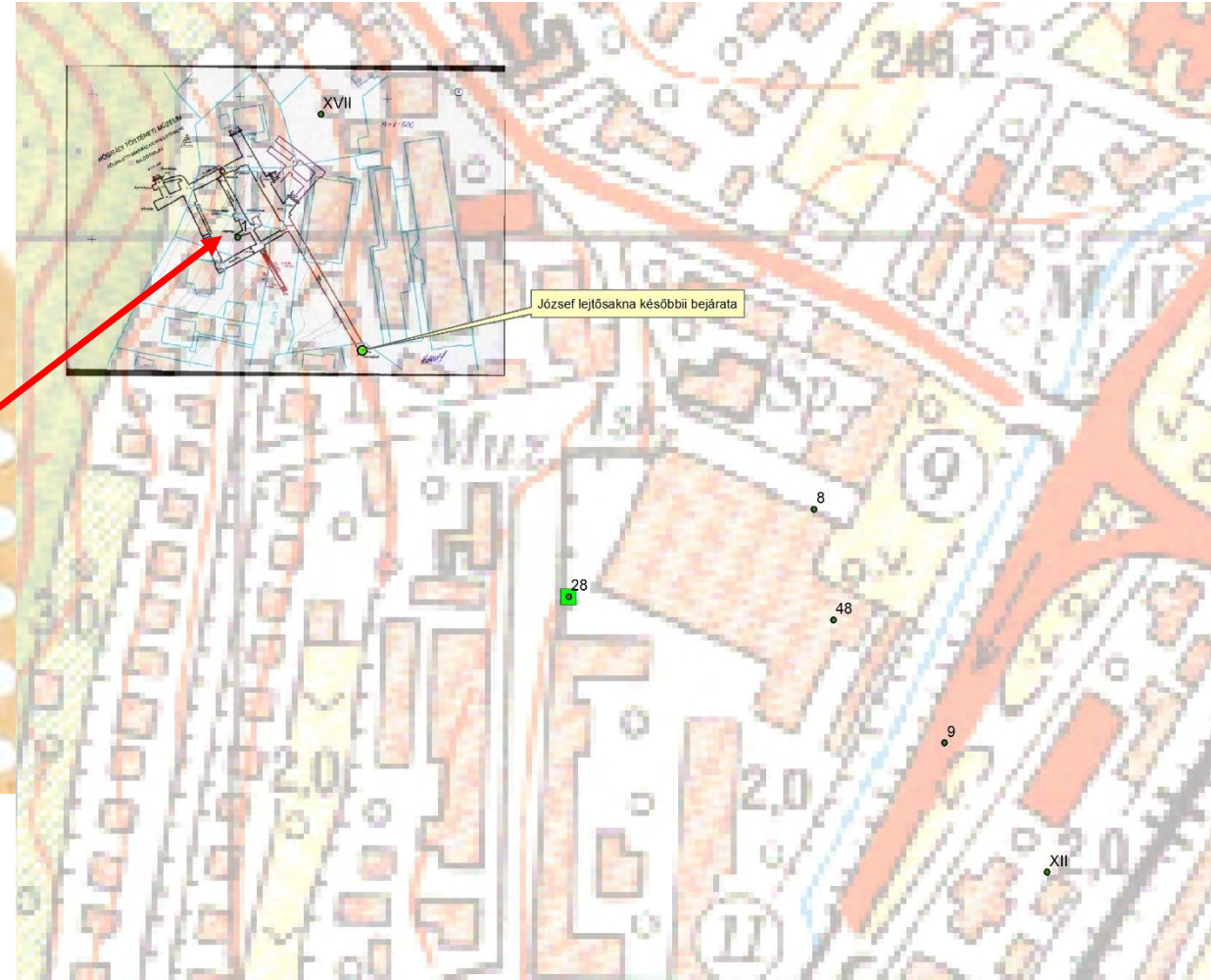
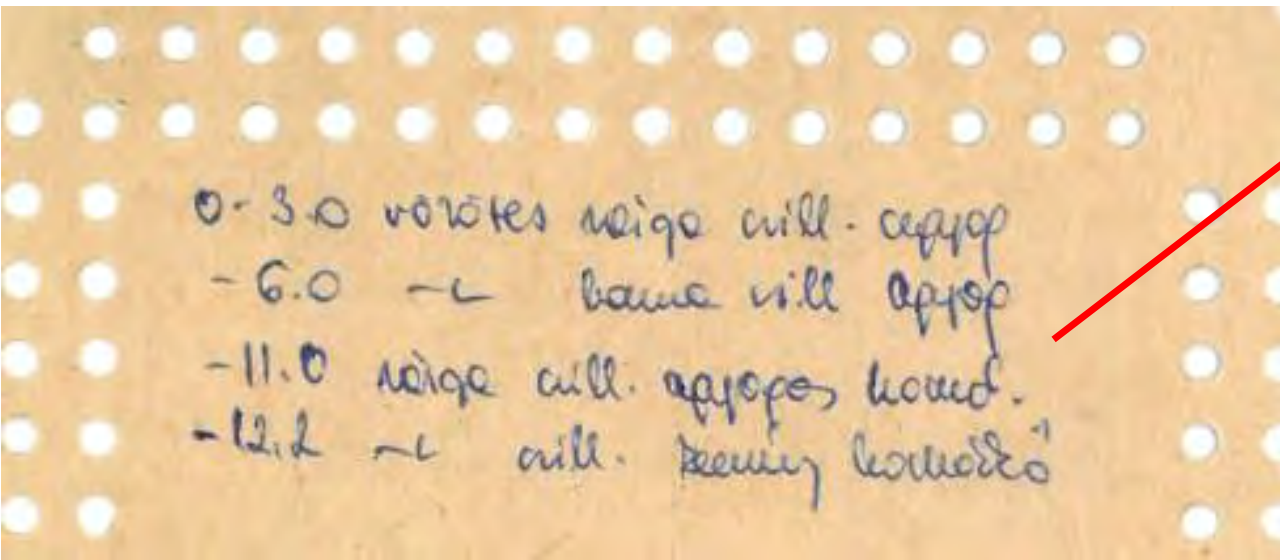
- 1.00	Sárga csillámos agyagos homok	
1.00 - 4.30	" " homokos agyag	
4.30 - 13.70	Az öblítő víz a fűtőbe elszökött és nem hozott fel anyagot	
13.70 - 18.25	Szürke csillámos agyagos homok	
18.25 - 25.00	" " finomszemű "	
25.00 - 26.00	" " agyagos "	
26.00 - 34.00	" " finomszemű homok	
34.00 - 49.00	" " agyagos homok, vékony homokkőrétegekkel	
49.00 - 65.00	" " homokos agyag homokkő rétegekkel	
65.00 - 67.15	Sötétzürke csillámos homokos agyagpala	
67.15 - 72.00	Barnászürke homokos agyagpala	
72.00 - 73.54	Sötétzürke stráfos agyagpala /kanavász/	
73.54 - 73.64	Barna agyagos pala	
73.64 - 79.09	Palával átszőtt szén	0.45
79.09 - 74.14	Szén	
74.14 - 74.54	Szén	0.40
74.54 - 74.66	Barna agyag	
74.66 - 74.79	Szén	0.13
74.79 - 74.92	III. telep: Barna pala	
74.92 - 75.29	Szén	
75.29 - 75.44	Palás szén	0.12
75.44 - 75.99	Szén	
75.99 - 76.04	Barna pala	
76.04 - 76.29	Szén	
76.29 - 76.49	Szürke agyag	

József-lejtősakna: bányaeépítés 1937, J-1 fúrás („szelelőlyuk”)

József-lejtősakna: „Szelelőlyuk” napjainkban (alulról, felülről)

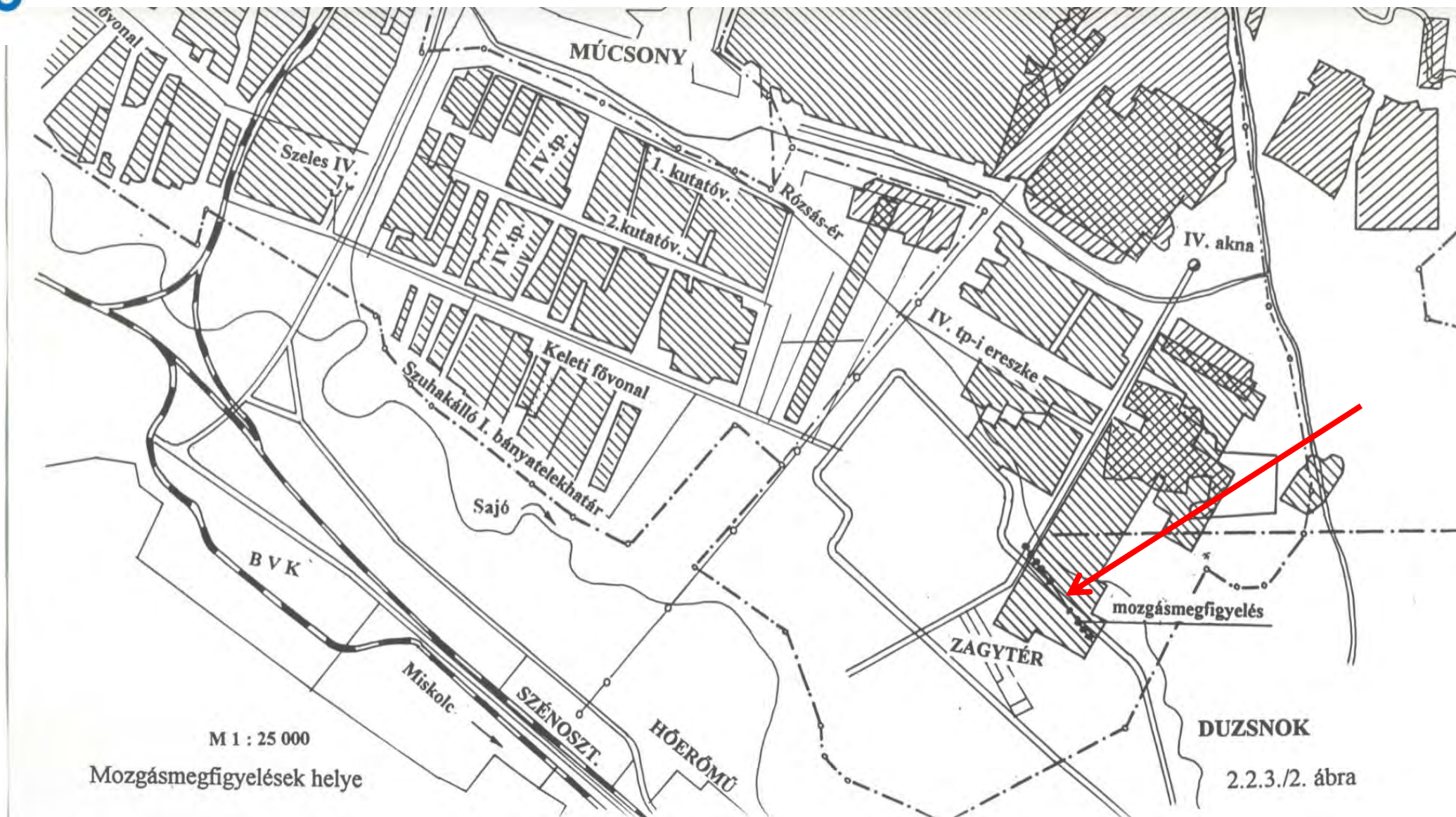

József-lejtősakna: szellőztető (alulról, felülről)

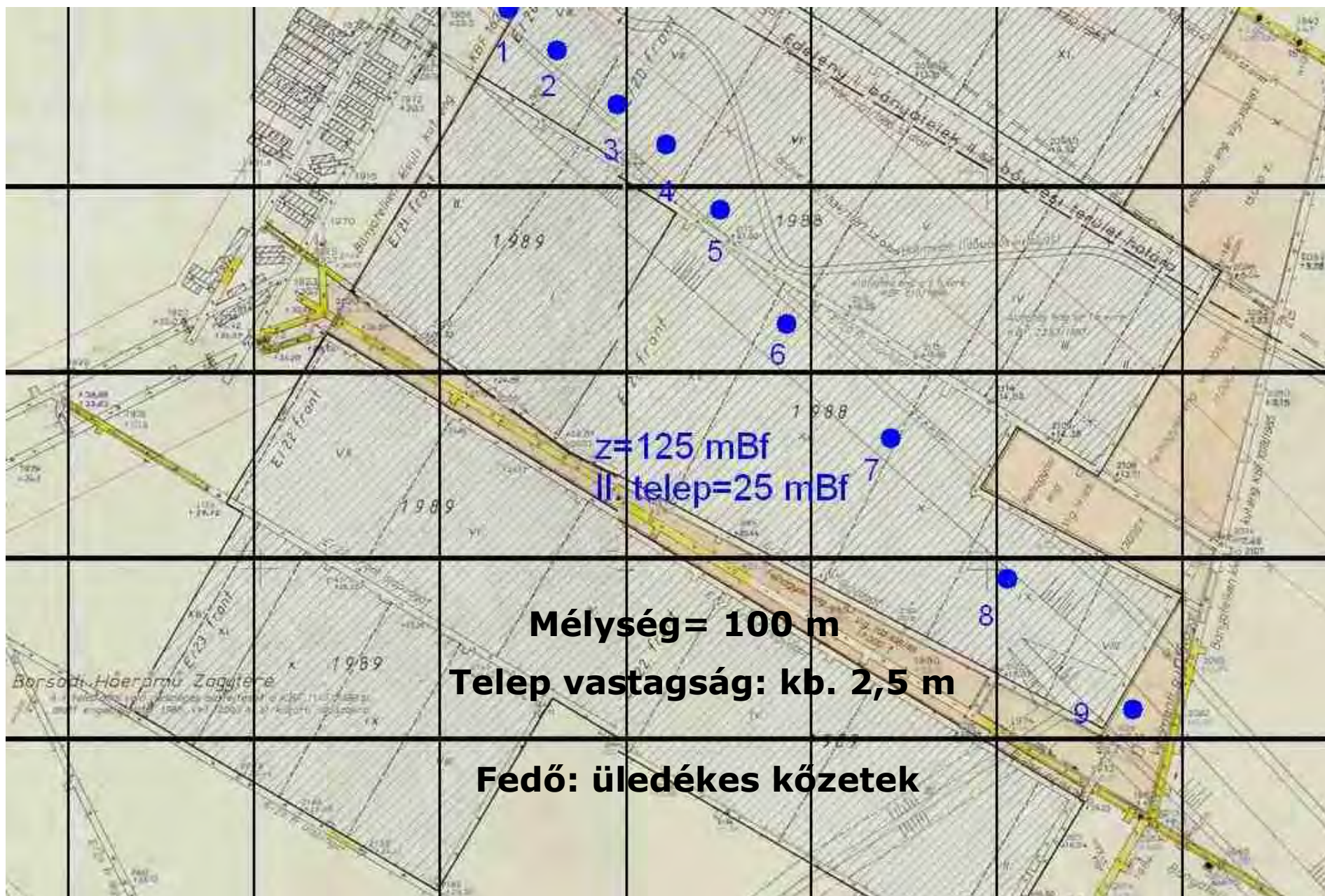

Alábányászottság: Kazincbarcika zagytér alábányászottsága

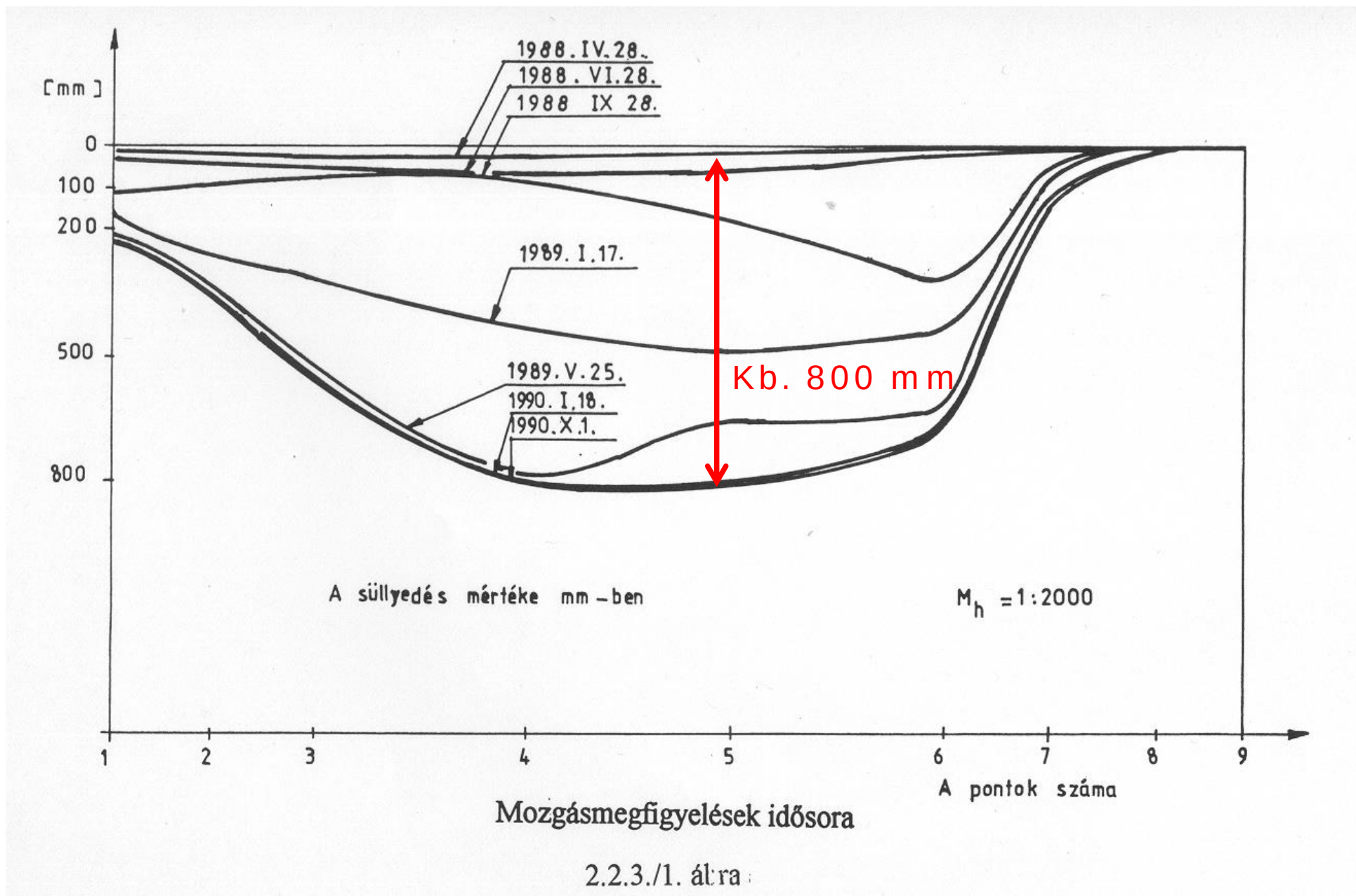

Alábányászottság: Kazincbarcika zagytér alábányászottsága

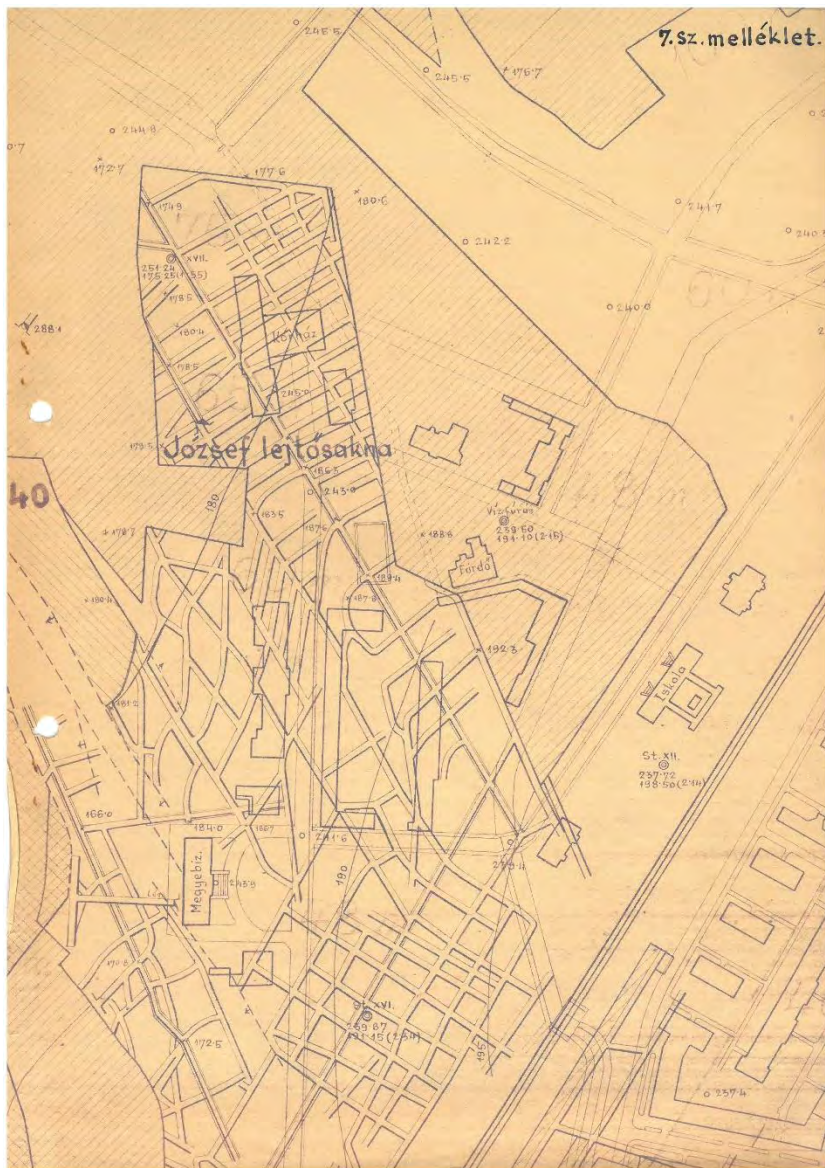

3. Az előbbi adatok esetén (ha 100 m mélyen, 2,5 m vastag széntelepet, felette üledékes fedővel, frontfejtéssel lefejtének), milyen nagyságú süllyedés keletkezhetett a mélyművelet felett a felszínen?

Alábányászottság: Kazincbarcika zagytér alábányászottsága

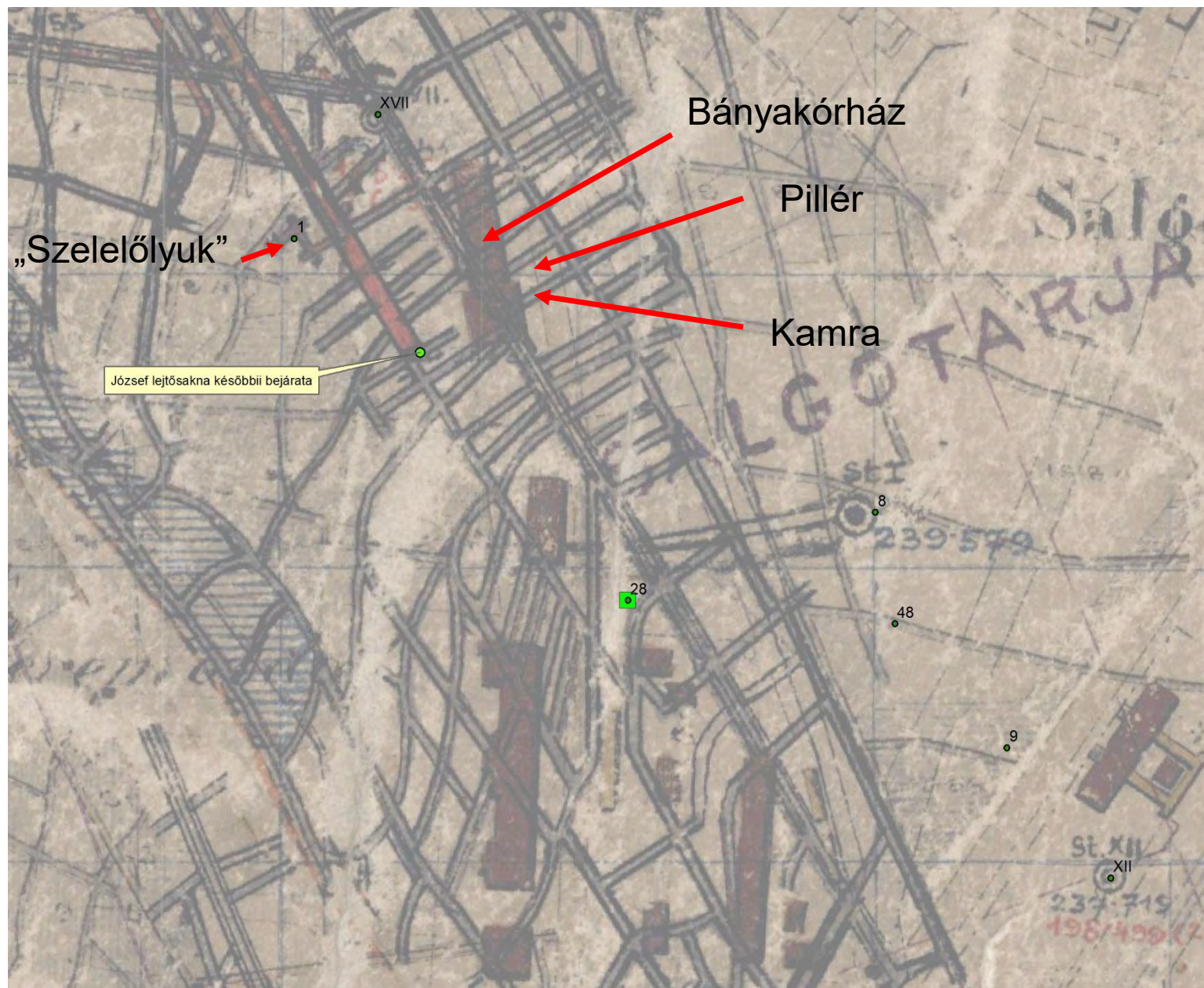
245-180=65 m mélységben, kb. 2 m vastag telepet fejtettek, felette üledékes fedővel (közel hasonló helyzet a kazincbarcikaihoz)

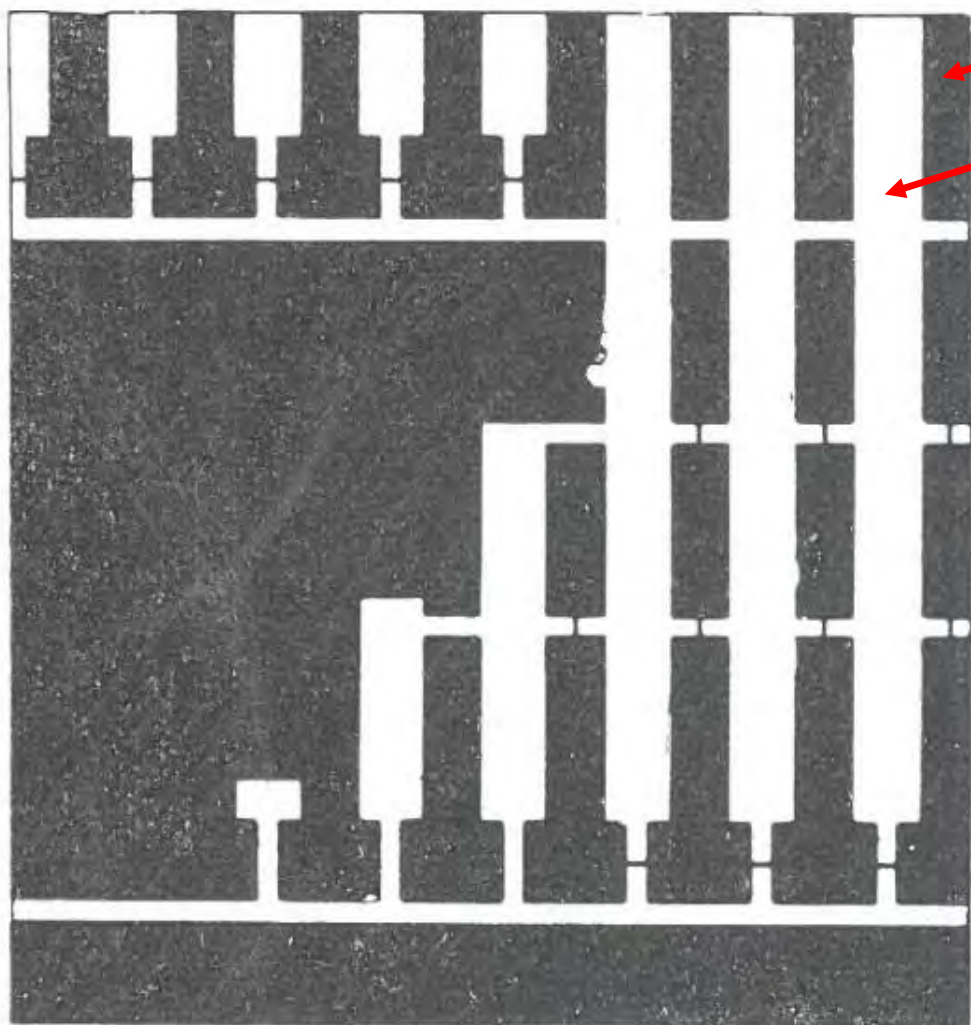
1. ábra. A múzeummá átalakított József-lejtőszakna eredeti állapotában, 1944-ben

József-lejtősakna (1937 után), hosszúpilléres kamrafejtés

Hosszúpilléres kamrafejtés (Zambó J. 1965)

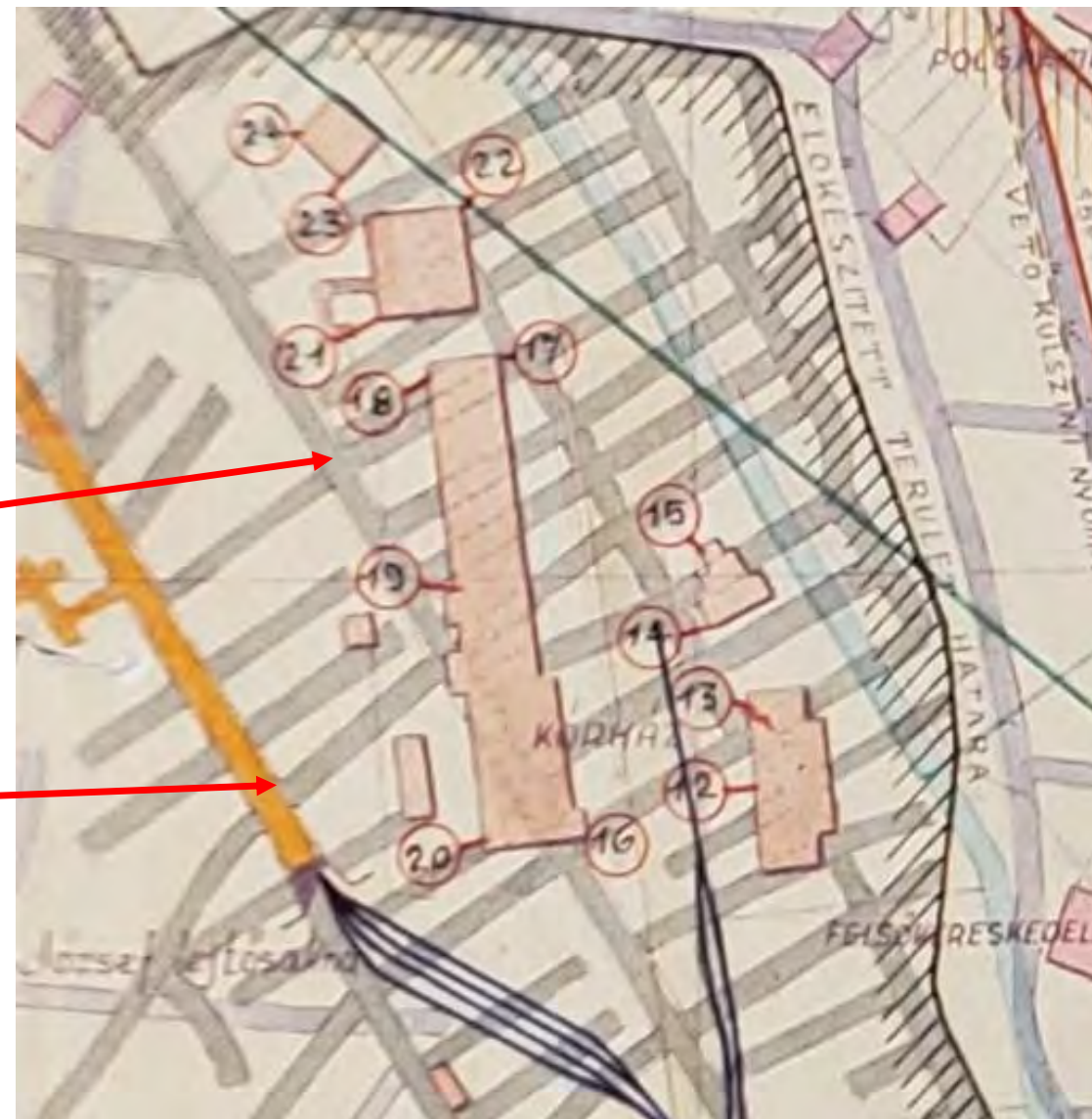

Pillér

Kamra

A kamrafejtést a mi viszonyaink között csak különleges esetekben alkalmazzuk. Ilyennel állunk szemben akkor, ha a fedő süllyedése a külszín vagy a bányatérsegek különleges védelme miatt egészen kicsi lehet csak, ha a fedő- vagy fekvővízbetörés elkerülése érdekében a mellékközetek mozgását kell megakadályozni.

367. ábra. Hosszúpilléres kamrafejtés

BÁNYAMÚZEUM SALGÓTARJÁNBAN

A város nem régen új nevezetességgel gazdagodott: megnyitotta kapuit az ország első földalatti bányamúzeuma. (Ehhez hasonló Közép-Európában összesen kettő van.)

A megyében az utóbbi években jelentősen fellendült az idegenforgalom. A látogatók közül sokan szeretnék egy-egy bányát is megtekinteni. A bányabiztonsági előírások nem teszik lehetővé, hogy bárki leszálljon valamelyik működő üzembe. Az új múzeum kielégíti ezt az érdeklődést. Természetes bányai környezetben, egy régi lejtős-aknában létesült. A látogató ízelítőt kap a bányászok munkájáról, megismerkedik az alapvető munkafolyamatokkal, megismeri a több mint száz éves salgótarjáni bányászat történetét a primitív termeléstől a legmodernebb bányaművelésig. A múzeumot másfél hónap alatt közel háromezer látogató tekintette meg.

Csongrády Béla

Megérkezett a százezredik látogató a bányamúzeumba

Éppen tíz esztendeje, hogy Salgótarjában a Nógrádi Szénbányák létrehozta a föld alatti bányamúzeumot, amelyet tegnap tekintett meg a százezredik látogatója. Ez a maas szám is kifejezésre juttatja, hogy milyen rendkívüli érdeklődés nyilvánul meg az ország egvéten, de Európában is az előkelő harmadik helyet elfoglaló bányamúzeum iránt.

A mezőtúri 4. sz. Általános Iskola V. b. csoportját a Nógrádi Szénbányák nevében

Liptay Jenő üdvözölte és kedves emlékképpen egy bányaszlámpát nyújtott át nekik. Az Idegenforgalmi Hivatal nevében dr. Sólyomi József Nógrád megyei propaganda-anyagokkal örvendeztetette meg a látogatókat.

Felnőttek, diákok egyaránt tanulságos élményekkel gazdagodva hagyják el a föld alatti vágatokat, elismerésük-ről a két megtelt és a most íródó harmadik vendégkönyv tanúskodik.

4. A Novohrad-Nógrád UNESCO Globális Geopark 2010-ben vált a nemzetközi hálózat részévé. Általában négyévenként kell megújítani a tagságot. Minden eddigi ellenőrzésnél zöld kártyát kaptunk, azaz 4 évre meghosszabbították címünket. Ezeket ismerve mikor lesz a következő megmérettetésünk?

Szerencse lent forgatása Müller Zsófia

Köszönöm a figyelmet!
Jó szerencsét!

